CUNOŞTINŢE, PRACTICI ŞI ATITUDINI CU PRIVIRE LA EDUCAŢIA TIMPURIE A COPILULUI (CAZUL RAIONULUI REZINA)

Ana LUPAN,

studentă, anul III, Facultatea Psihologie, Ştiinţe ale Educaţiei, Sociologie şi Asistenţă Soci

CZU: 373.2:303.433.3(478-21) Email:anabezdiga@gmail.com

Educaţia timpurie este esenţială pentru dezvoltarea cognitivă emoţională şi socială a copiilor care stabileşte bazele pentru procesul educaţional în sistemul şcolar şi pregătirea pentru viaţa de zi cu zi. Schimbările tehnologice, economice şi culturale prin care trece întreaga societate au redefinit rolul de părinte, crescând aşteptările şi responsabilităţile. Din acest motiv, cercetările sociologice în domeniu sunt esenţiale pentru a afla ce ştiu părinţii despre educaţia timpurie, cum o pun în practică şi ce atitudini au faţă de acest subiect.Studiul sociologic „Cunoştinţele, atitudinile şi practicile familiilor în domeniul îngrijirii şi dezvoltării timpurii a copiilor” realizat de UNICEF în anul 2023 [2] scoate în evidenţă inechităţi considerabile între educaţia timpurie realizată în zonele urbane şi cele rurale. Unul din trei copii nu frecventează un program educaţie timpurie în mediul rural, în comparaţie cu frecvenţa integrală în mediul urban. În ceea ce priveşte contextul specific al raionului Rezina, cercetările sunt limitate, iar studiile existente nu oferă o imagine clară asupra modului în care părinţii din acest raion înţeleg şi aplică principiile educaţiei timpurii.

Scopul acestei lucrări a urmărit identificarea şi analiza provocărilor din educaţia timpurie a copilului în baza cunoştinţelor, atitudinilor şi practicilor părinţilor şi stabilirea domeniilor de intervenţie pentru consolidarea instituţiilor de educaţie timpurie.

Obiectivele cercetării au vizat: analiza cadrului teoretic şi conceptual al educaţiei timpurii; studierea cunoştinţelor şi atitudinilor părinţilor despre educaţia timpurie a copiilor; analiza practicilor educative folosite de părinţi în procesul de educaţie a copiilor; determinarea barierelor şi provocărilor întâmpinate de părinţi în ceea ce priveşte educaţia timpurie a copiilor; identificarea nevoilor prestatorilor de educaţie timpurie din raionul Rezina pentru a răspunde aşteptărilor părinţilor.

Ipoteza generală de cercetare susţine că implicarea activă a părinţilor din raionul Rezina în educaţia timpurie a copiilor, inclusiv prin parteneriat activ cu instituţiile educaţionale contribuie în mod semnificativ la dezvoltarea armonioasă a copilului.

Metoda principală de colectare a datelor a fost *ancheta sociologică prin chestionar*, adresată online părinţilor care au copii cu vârste între 0 şi 6 ani. Pentru validarea şi completarea interpretărilor, au fost utilizate şi interviuri aprofundate cu cadre di-

dactice din grădinițele din raionul Rezina, precum și analiza documentară a politicilor și studiilor recente privind educația timpurie. Eșantionul cercetării cantitative a inclus 153 de respondenți, din localități urbane și rurale ale raionului. Au fost realizate interviuri aprofundate cu 3 cadre didactice din grădinițe.

În raionul Rezina sunt 34 de instituții de educație timpurie, care sunt de 4 tipuri: 5 Școli primare care au grupe și grădiniță, 2 Complexe educaționale gimnaziu-grădiniță, 1 Centru Comunitar de Educație Timpurie, 26 grădinițe și grădinițe-creșe. Totodată, cercetarea evidențiază că lipsesc instituțiile de educație timpurie în satele: Slobozia-Horodiște, Tarasova, Țîpova, Buciușca, Saharna, Boșernița. La momentul actual în raionul Rezina sunt 1509 de copii cu vârsta de până la 7 ani, comparativ cu situația din anii precedenți, când în anul 2020 se erau la număr 1739 de copii. Se înregistrează o scădere a numărului de copii cu vârstă preșcolară.

În instituțiile de educație timpurie activează 189 de educatori. Cercetarea evidențiază un deficit de cadre didactice în instituțiile de educație timpurie din raionul Rezina: sunt 17 asistenți medicali care revin la 34 de instituții, 16 conducători muzicali și 5 logopezi. Lipsesc în totalitate psihologii, kinetoterapeuții, cadrele de sprijin pentru copiii cu cerințe educaționale speciale. Dacă în instituțiile de învățământ general sunt centre de resurse și cadre didactice pentru copiii cu ceronțe educaționale speciale (CES), atunci în grădinițe acest suport lipsește.

Instituțiile de educație timpurie din raionul Rezina, ca și în alte regiuni ale Republicii Moldova, se confruntă cu o serie de provocări în efortul lor de a oferi servicii centrate pe copil și familie. Un număr considerabil de grădinițe funcționează în clădiri vechi, multe dintre ele fără reabilitări majore. Acest lucru se resimte puternic prin condițiile nefavorabile precum: izolație termică slabă, grupuri sanitare în curte, mobilier deteriorat, lipsa sălilor multifuncționale sau a spațiilor pentru activități recreative. Sunt și grădinițe care au beneficiat de reparații capitale, iar altele doar parțial, însă aceste rezultate sunt fragmentate. *„Iarna copiii din grupe mari trebuie să plece afară la blocul sanitar. Nu avem bani să construim o cameră de baie în interior”* a menționat un părinte care consideră că în secolul XXI copii merită condiții mai bune în instituțiile preșcolare.

Cercetarea relevă că la nivelul raionului Rezina sunt unele inițiative de colaborare între părinți și educatori în domeniul educației timpurii. Însă,la aceste ședințe și activități pentru părinți, prezența este redusă, ceea ce afectează continuitatea educației și sprijinul emoțional pentru copii.

Analiza empirică realizată în cadrul cercetării pentru teza de licență relevă existența unor discrepanțe între principiile declarate la nivel de sistem și modul în care acestea sunt aplicate în realitatea cotidiană a instituțiilor preșcolare din raionul Rezina. Deși la nivel central se promovează dezvoltarea holistică a copilului și centrarea educației pe nevoile acestuia, în instituțiile de educație timpurie din raionul Rezina, aplicarea acestor principii este adesea limitată de lipsa resurselor materiale și umane. Cu toate acestea, instituțiile de educație timpurie din raionul Rezina corespund în mare parte standardelor minime de calitate pentru a oferi îngrijire și educație centrată

pe copil și familie. Prin analiza chestionarelor aplicate și a interviurilor realizate, au fost identificate o serie de aspecte esențiale care reflectă nivelul de cunoștințe și atitudinile părinților, cât și provocările care influențează comportamentele educaționale:

- Părinții cunosc în mare parte importanța implicării timpurii în educația copilului;
- Majoritatea părinților intervievați participă la activitățile educaționale ale copilului și colaborează cu educatorii;
- Părinții cu vârste între 25-44 ani sunt cei mai activi în implicarea în activități de educație timpurie;
- Majoritatea părinților se implică activ în procesul educațional, alți părinți, însă, se limitează la asigurarea îngrijirii de bază, fără a stimula activ dezvoltarea copilului, uneori din lipsă de timp, cunoștințe sau convingerea că această responsabilitate revine exclusiv grădiniței;
- Accesul la servicii de educație timpurie este încă inegal în raionul Rezina; familiile din mediul rural se confruntă cu probleme de infrastructură (număr redus de grădinițe, distanță mare până la instituții, lipsa transportului).
- Sistemul național urmărește asigurarea echității în educație, care este un principiu fundamental al sistemelor educaționale moderne, care presupune oferirea de șanse egale tuturor copiilor, însă în raionul Rezina se observă dificultăți considerabile în integrarea elevilor cu cerințe educaționale speciale, prin lipsa specialiștilor necesari și spațiilor dotate corespunzător. Însă pe lângă aceasta, este reflectă o tendință pozitivă a incluziunii sociale la nivel național, datele fiind confirmate și la nivelul raionului Rezina;
- Infrastructura învechită, lipsa echipamentelor moderne și deficitul de personal calificat afectează calitatea serviciilor de educație timpurie la nivel de raion.

Datele cercetării arată că educația timpurie la nivelul raionului Rezina este mai slab dezvoltată, decât sistemul de educație timpurie la nivel național. În raionul Rezina este esențial să se acționeze pe mai multe direcții, astfel încât fiecare copil să beneficieze de o educație timpurie de calitate, iar părinții să fie sprijiniți în rolul lor. Pentru îmbunătățirea serviciilor de educației timpurie sunt elaborate următoarele recomandări:

1. Organizarea periodică a sesiunilor de informare pentru părinți, unde să se discute despre nevoile de dezvoltare ale copilului, despre rolul jocului, alimentația sănătoasă sau dezvoltarea emoțională. Se recomandă crearea unor parteneriate între grădinițe, direcțiile de asistență socială, medicii de familie și ONG-uri, pentru a organiza activități comune (campanii de informare, vizite la domiciliu, centre comunitare de educație parentală)
2. Programele de educație parentală dezvoltate de Ministerul Educației recomandă explicit metode de integrare a tatălui în viața educațională a copilului.
3. Implementarea unor programe de educație parentală cu metode de integrare a tatălui în viața educațională a copilului, în mod special în localitățile rurale.

4. Pentru ca toți copiii să aibă șanse egale, este important ca grădinițele din sate să fie bine dotate, accesibile și să ofere un mediu sigur și stimulativ. Acolo unde nu funcționează grădinițele, pot fi dezvoltate soluții alternative, cum ar fi centre comunitare.
5. Dezvoltarea serviciilor de suport pentru educație incluzivă în grădinițe și formarea personalului în lucrul cu copii cu CES; angajarea cadrelor didactice de sprijin cu pregătire, servicii mobile ale psihologilor și logopezilor.
6. Elaborarea de proiecte educaționale pentru atragerea fondurilor externe pentru îmbunătățirea infrastructurii
7. Crearea unui sistem local de evaluare a calității serviciilor educaționale, cu indicatori clari (participare părinți, satisfacție, dezvoltare copil).
8. Evaluări participative anuale cu participarea cadrelor didactice, a părinților sau alți îngrijitori, precum și reprezentanții administrației publice locale de nivelul întâi care au și rol de autoritate tutelară în cazul copiilor în situații de risc.

Referințe:

1. ROȘAN, A. Dezvoltarea copilului. Teorii și aplicații educaționale. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2015.
2. UNICEF (2023) Studiul „Cunoștințele, atitudinile și practicile familiilor în domeniul îngrijirii și dezvoltării timpurii a copiilor” disponibil pe: https://www.unicef.org/moldova/media/11161/file/ECD%20KAP%20Study.pdf

Recomandat

***Parascovia MUNTEANU**, dr., lect. univ.*